

שאלה: יש לי בת בוגרת, עברה גיל שלושים ועדיין לא מצאה אהוב-לבה. היינו אצל הרבה מקברות הצדיקים. גם אצל רבי שמעון בר יוחאי במירון, גם אצל יונתן בן עוזיאל. אפילו אצל רחל אמנו וכמובן מערת המכפלה. לא נושענו. עלה בדעתי שמא עדיף ללכת לקברותיהם של רבותינו גדולי החסידות, הבעל שם טוב, אבי החסידות. ר' לוי יצחק מברדיצ'וב המסנגר הגדול על עם ישראל, רב נחמן מברסלב שהבטיח גדולות למי שמבקר את קברו. הרבה אנשים חוזרים מקברותיהם של גדולי עולם עם סיפורי נפלאות שנושעו. לא נוכל לבקר אצל כולם. אל מי מהם תציע לי ללכת לקברם ולעורר רחמים עבור בתי.

תשובה: אני מציע שלא תלך לשום קבר להתפלל שם, כל שכן שלא תצא לחוץ לארץ למען מטרה זאת. אסביר למה.

[א] חז"ל אסרו להתפלל ליד קברות (ברכות יח ע"א). מובא בשולחן ערוך (או"ח סוף ע"א) שהמפלל שם לא יצא ידי חובת התפילה. נכון שמרובים מאד הרבנים וראשי ישיבות וגם אדמו"רים המתפללים ליד הקברות. אבל אלו ממשיכים בצורה עיוורת במה שנהגו כבר מאות שנים רבנים, ראשי ישיבות ואדמו"רים, ומעדיפים לא לשאול שאלות על מנהגי קדמונינו. ומדוע דורות קדמונים נהגו כך? אלא בספר מהרי"ל (רב גדול וחשוב, ר' יעקב מולין, נפטר שנת 1427) כתב תלמידו בשמו "כי בית הקברות הוא מקום קדוש וטהור, והתפילות מתקבלות שם ביותר על אדמת קודש" (סוף הלכות תעניות). כיון שסמכו עליו, כי היה מגדולי הדור, נהגו רבים כך, למרות שבגמרא כתוב אחרת.

[הערת ביניים: ר' חיים וולוז'ין, בהסכמה שכתב לחוברת "מעשה רב", הנהיג את הגר"א, כותב שהספר של מהרי"ל נכתב ע"י "שמש קטן". שמא יש בזה ביקורת על מהימנות מה שכתב שם בשמו של מהרי"ל. ובאמת יש לתמוה על דבריו שמקום הקבר הוא "קדוש וטהור". הרי הלכה למעשה אסור לכהן ללכת שם כי הוא נטמא, ואיך יקראלו "טהור". ועוד, איזה קדושה יש שם? ואולי כדי ללמד זכות נאמר כי לדעתנו "צדיקים אינם מטמאים במיתתם" כמו שנאמר במדרש. אבל התוספות (יבמות סא ע"א ד"ה ממגע) ביארו שר' עקיבא אמר כך רק כדיחוי ולא לפי פשוטו. וכן הלכה אצל כל הפוסקים שגם קברי צדיקים מטמאים, כי הם מתים. ויש ראייה גדולה מהגמרא שהצדיקים כן מטמאים במיתתם – "ארונו של יוסף", סוכה כה ע"א. ומי "צדיק" יותר מיוסף?].

[ב] עוד נימוק לאיסור, אותו המת אינו שומע כלום ממה שמדברים ליד קברו. כך מסקנת הגמרא בברכות (יח ע"ב). כך כתבו התוספות במסכת סוטה (לד ע"ב). ואין ראייה מכלל בן יפונה שהלך להתפלל ליד קברי אבות, כי לפי התוספות הנ"ל הוא בקש מהקב"ה בזכות אבות האומה שהיו שם, ולא פנה ישירות אל המת.

[ג] גם חז"ל שהיו נוהגים להושיב ישיבה של לומדי תורה ליד קברי המתים, עשו זאת במרחק ד' אמות מהקבר. כך כתבו התוספות (בבא קמא טז סוף ע"ב). ושם אמר ר' לוי (ב"ב) שיש להבין דברי רש"י (יבמות קכב ע"א). ובדאי אין להתקרב לתוך ד' אמות של הקבר (אריז"ל, שער רוח הקודש, עמ' מט). גם אריז"ל שאמר ביטוי מליצי "להשתטח על הקברות" התכוין רק במרחק ד' אמות מהקבר. אַתְּרַת דבריו סותרים את עצמם). ובימינו שבדרך כלל כל קבר מוקף עשרות קברות של אחרים סביבו, אי אפשר להתקרב לקבר של צדיק בלי להיטמא מהקברות שמסביבו.

[ד] מה שכתבת כי רבים נושעו, לא ערכנו סטטיסטיקה, כי אפשר להיות שהיו נושעים באופן טבעי גם אם לא היו הולכים לקברות. כמו שמצוי בכל האוכלוסיות שאחוז מסוים נושע גם בלי

שהתפללו. וגם תודה כי יש רבים הולכים לקברות ואינם נושעים כלל, כמו שהעדת על עצמך על קברות שבארץ ישראל שפקדת.

אני אומר: לך לבית הכנסת, שם תתפלל בציבור. תדבק בדרכי ההלכה, ולא ללכת אחרי דברים המסופקים והמפוקפקים. תן צדקה לעניים, ותסמוך על ברכות חז"ל "כל המרחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמים" (שבת קנא, ב).